* U A - 0 1 2 0 *

UA-0120

Third Year B. A. Examination

February / March – 2012

Sanskrit (Principal) : Paper - V

(दर्शनशास्त्र – अनुवादः)

(१) ब्रह्मसूत्रशांकरभाष्य – चतुः सूत्री १, २, ३

(२) सांख्यकारिका ईश्वरकृष्णः

(३) अपठित अनुवादः

Time : 3 Hours] [Total Marks : **70**

Instruction :

નીચે દર્શાવેલ ☛ નિશાનીવાળી વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી.
Fillup strictly the details of ☛ signs on your answer book.

Name of the Examination :
☛ **THIRD YEAR B. A.**

Name of the Subject :
☛ **SANSKRIT (PRINCIPAL) - 5**

☛ Subject Code No. : **0 1 2 0**   ☛ Section No. (1, 2,.....) : **NIL**

Seat No. : | | | | | | |

Student's Signature

१ (અ) કોઈપણ એક સૂત્ર શાંકરભાષ્ય અનુસાર સમજાવો : ૫

1 (a) Explain any one sutra according to शाङ्करभाष्यम् : 5

(१) अथातो ब्रह्मजिज्ञासा ।

(२) शास्त्रयोनित्वात् ।

(બ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે ગદ્યખંડના વિચારો સ્પષ્ટ કરો. ૧૨

(b) Explain the ideas in any two of the following paragraphs : 12

(१) तत्र ''अथ'' शब्द आनन्तर्यार्थः परिगृहयते नाधिकारार्थः ब्रह्मजिज्ञासाया अनधिकार्यत्वात् । मङ्गलस्य च वाक्यार्थे समन्वयाभावात् । अर्थान्तरप्रयुक्त एव ह्यथशब्दः श्रुत्वा मङ्गलप्रयोजनो भवति । पूर्वप्रकृतापेक्षायाश्च फलत आनन्तर्याव्यतिरेकात् । सति चानन्तर्यार्थत्वे यथा धर्मजिज्ञासा पूर्ववृत्तं वेदाध्ययनं नियमेन अपेक्षते, एवं ब्रह्मजिज्ञासापि यत्पूर्ववृत्तं नियमेनापेक्षते, तद् वक्तव्यम् ।

(२) देहमात्रं चैतन्यविशिष्टमात्मेति प्राकृता जना लोकायतिकाश्च प्रतिपन्नाः । इन्द्रियाण्येव चेतनान्यात्मेत्यपरे । मन इत्यन्ये । विज्ञानमात्रं क्षणिकमितयेके । शून्यमित्यपरे । अस्ति देहादिव्यतिरिक्तः संसारी कर्ता भोक्तेत्यपरे । भोक्तैव केवलं नकर्तेके । अस्ति तद् व्यतिरिक्त ईश्वरः सर्वज्ञः सर्वशक्तिरिति केचित् । आत्मा स भोक्तुरित्यपरे । एवं बहवो विप्रतिपन्ना युक्तिवाक्यतदाभाससमाश्रयाः ।

(३) अस्य जगतो नामरूपाभ्यां व्याकृतस्थानेककर्तृभोक्तृसंयुक्तस्य प्रतिनियत देशकालनिमित्तक्रियाफलाश्रयस्य मनसाप्यचिन्त्यरचनारूपस्थ जन्मस्थितिभंङ्गं यतः सर्वज्ञात् सर्वेशक्तेः कारणाद् भवति, तद् ब्रह्मेति वाक्यशेषः । अन्येषामि भावविकाराणां त्रिष्वेवान्तर्भाव इति जन्मस्थितिनाशानामिह ग्रहणम् ।

(४) महत् ऋग्वेदादेः शास्त्रस्यानेकविद्यास्थानोपबृंहतिस्य प्रदीपवत्सर्वावद्योतिनः सर्वज्ञकल्पस्य योनिः कारणं ब्रह्म । न हीदृशस्य शास्त्रस्य ऋग्वेदादि लक्षणस्य सर्वगुणान्वितस्य सर्वजादन्यतः संभवोऽस्ति । यद् वद् विस्तरार्थं शास्त्रं यस्मात् पुरुषविशेषात्संभवति, यथा व्याकरणादि पाणिन्यादेर्ज्ञैयैकदेशार्थमपि, स ततोऽप्यधिकतरविज्ञान इति प्रसिद्धं लोके ।

२ શંકરાચાર્યના ''ખ્યાતિપંચક'' સિદ્ધાંતને સ્પષ્ટ કરો. १४

2 Explain the concept of ''ख्यातिपञ्चक'' according to Shankaracharya. 14

અથવા / OR

२ ટૂંકનોંધ લખો : १४

2 Write short note : 14

(१) त्रिविधसत्ता ।

(२) ब्रह्म ।

૩ નીચેનામાંથી કોઈપણ ત્રણ કારિકાઓ સાનુવાદ સમજાવો : १५

3 Explain any **three** of the following Karikas with translation : 15

(१) मूलप्रकृतिरविकृतिर्महदाद्याः प्रकृतिविकृतयः सप्त ।
षोडकसतु विकारो न प्रकृतिर्न विकृतिः पुरुषः ॥

(२) सामान्यतस्तु दृष्टादतिन्दियाणां प्रतीतिरनुमानात् ।
तस्मादपि चासिद्धं परोक्षमाप्तागमात् सिद्धिम् ॥

(३) तस्मात्तसंयोगादचेतनं चेतनवदिव लिङ्गम् ।
गुणकर्तृत्वेपि तथा कर्तेव भवत्युदासीनः ॥

(४) सत्त्वं लघु प्रकाशकमिष्टमुपष्टम्भकं चलं च रजः ।
गुरु वरणकमेव तमः प्रदीपवतच्चार्थतो वृत्तिः ॥

(५) अभिमानोऽहंकारः तस्माद् द्विविधः प्रवर्तते सर्गः ।
एकादशकश्च गणः तन्मात्रपञ्चकश्चैव ॥

૪ સાંખ્યકારિકા પ્રમાણે પુરુષનું અસ્તિત્વ અને તેના બહુત્ત્વને સિદ્ધ કરતી દલીલો આપો. **૧૪**

4 Give the arguments to establish the existence and the multiplicity of Purusha according to samkhyakarika. **14**

અથવા / OR

૪ નોંધ લખો : **૧૪**

4 Write note : **14**

(૧) दुखःत्रय ।

(૨) अध्यवसायो बुद्धि ।

૫ નીચેનામાંથી કોઈપણ એકનો અનુવાદ કરો : **૧૦**

5 Translate any one of the following : **10**

(१) एकदा मधुमासे कश्चिन्नृपः स्वसचिवेनान्यै राजपुरुषैश्च सह मृगयायै निर्जगाम । वनं इतस्ततः भ्रमिद्भिस्तैर्धारासंपातेन प्रपूरिता काचिन्नदी समासादिता । तस्या घोरं जल खं श्रृत्वा स राजा सचिवं पप्रच्छ "किमर्थामियं सरिदुच्चैराक्रन्दती" ति । स सचिवः प्रत्युवाच "देव ! यतः सा स्वपितुः शैलस्य भवनात स्वभर्तारं सागरं प्रति गच्छत्यतः सा रोदिती" ति । अनेन प्रत्युत्तरेणातीव प्रीतः स राजा सचिवस्य प्रत्युत्पन्नमतित्वं प्रशशंस ।

(२) सर्वे भवन्तु सुखिनः सर्वे सन्तु निरामयाः ।
सर्वे भद्राणि पश्यन्तु मा कश्चिद् दुखभाग् भवेत् ॥
यथा ह्येकेन चक्रेण न रथस्य गतिर्भवेत् ।
तथा पुरुषकारेण विना दैवं न सिध्यति ॥
उद्यमेन हि सिध्यन्ति कार्याणि न मनोरथैः ।
न हि सुप्तस्य सिंहस्य प्रविशन्ति मुखे मृगाः ॥
पिबन्ति नद्यः स्वयमेव नाम्भः, स्वयं न खादन्ति फलानि वृक्षाः ।
नादन्ति सस्यं खलु वारिवाहाः, परोपकाराय सतां विभूतयः ॥